

12η ανακοίνωση για το νερό

Ένα κοινό καθήκον: Συμμετοχή του κοινού στο σχεδιασμό της διαχείρισης λεκανών απορροής

Οι Ευρωπαίοι πολίτες έχουν να διαδραματίσουν στην εφαρμογή της οδηγίας-πλαisiού για τα ύδατα. Η οδηγία προβλέπει την ενημέρωση και τη συμμετοχή του κοινού στην εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής, στα οποία προσδιορίζονται μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων. Η συμμετοχή του κοινού θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να ισορροπήσουν τις περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές προτεραιότητες στα σχέδια αυτά.

Εικόνα: εικονογράφηση από τον κ. Friedrich για την HarmoniCOP

Η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα

Με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα θεσπίζεται νομικό πλαίσιο για την προστασία των καθαρών υδάτων και την αποκατάστασή τους ανά την Ευρώπη και εξασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη και βιώσιμη αξιοποίησή τους. (Ο επίσημος τίτλος της οδηγίας είναι *Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων*.)

Η οδηγία θεσπίζει καινοτόμο προσέγγιση για τη διαχείριση των υδάτων στις λεκάνες απορροής, των φυσικών γεωλογικών και υδρολογικών ενότητων, και καθορίζει για τα κράτη μέλη συγκεκριμένες προθεσμίες επίτευξης φιλόδοξων περιβαλλοντικών στόχων για τα υδάτινα οικοσυστήματα. Η οδηγία αφορά τα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα, τα μεταβατικά ύδατα, τα παράκτια και τα υπόγεια ύδατα. Το άρθρο 14 της οδηγίας καλύπτει την ενημέρωση του κοινού και τη διαβούλευση με αυτό (βλ. σελίδα 3 για το κείμενο του άρθρου αυτού).

Τι εννοούμε με τον όρο συμμετοχή του κοινού;

Συμμετοχή του κοινού σημαίνει ότι το κοινό και οι ενδιαφερόμενοι έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν επιρροή στην έκβαση των σχεδίων και κατόπιν στην εκτέλεση των έργων. Πρόκειται για ένα από τα «δικαιώματα της σύμβασης του Aarhus» τα οποία έχουν όλοι οι πολίτες της ΕΕ (βλ. πλαίσιο στη συνέχεια).

Η συμμετοχή του κοινού εξαρτάται από ένα άλλο δικαίωμα της σύμβασης του Aarhus, την ενημέρωση του κοινού. Εν προκειμένω, η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα (ΟΠΥ) προβλέπει την *πληροφόρηση* του κοινού για τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής.

Το κοινό συμμετέχει μέσω μηχανισμών *διαβούλευσης*, τους οποίους χρησιμοποιούν οι κυβερνητικοί φορείς για να συμβουλευτούν το κοινό και τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις (ενδιαφερόμενοι) με σκοπό να αποκομίζουν γνώσεις και πείρα και να επιλύουν από κοινού διάφορα προβλήματα. Η διαβούλευση μπορεί να είναι είτε *γραπτή* που είναι και η βασική μορφή διαβούλευσης, είτε *προφορική*, κατά την οποία κοινό και ενδιαφερόμενοι συζητούν διάφορα θέματα σε ανοικτή συνάντηση με τις αρχές. Και οι δύο μέθοδοι χρησιμοποιούνται συχνά.

Όταν η διαβούλευση λειτουργεί σωστά, το κοινό και οι ενδιαφερόμενοι *συμμετέχουν ενεργά* στην εκπόνηση και την υλοποίηση σχεδίων για τις λεκάνες απορροής ποταμών. Αυτό οδηγεί στην *από κοινού λήψη αποφάσεων*, εφόσον καθίστανται από κοινού υπεύθυνοι για την έκβαση των σχεδίων. Η ενεργός συμμετοχή στην ανάπτυξη και την από κοινού λήψη αποφάσεων δεν απαιτείται με βάση την οδηγία, αλλά μπορεί να θεωρηθεί βέλτιστη πρακτική.

Τι πρέπει να περιλαμβάνει ένα σχέδιο διαχείρισης λεκανών απορροής;

Τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής περιλαμβάνουν περιβαλλοντικούς στόχους, θέματα κοινωνικού χαρακτήρα και οικονομικούς παράγοντες για όλους τους τύπους υδάτινων συστημάτων – ποταμούς και λίμνες, εκβολές ποταμών και άλλα μεταβατικά ύδατα, παράκτια και υπόγεια ύδατα. Για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού, στα σχέδια καθορίζονται τα υδάτινα συστήματα που δεν πληρούν τους περιβαλλοντικούς στόχους της οδηγίας και περιγράφονται οι σχετικοί λόγοι, όπως σε τι οφείλεται το πρόβλημα και οι κίνδυνοι. Τα σχέδια περιλαμβάνουν πρόγραμμα μέτρων – τις δράσεις και δραστηριότητες που πρέπει να αναληφθούν για την αντιμετώπιση των πιέσεων αυτών και τη διατήρηση ή τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων.

Σύμφωνα με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα, κάθε σχέδιο πρέπει να περιέχει τις εξής πληροφορίες:

- γενική περιγραφή των χαρακτηριστικών της περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού, καθώς και χάρτες
- περιλήψη των κύριων ασκούμενων πιέσεων και οι επιπτώσεις τους στον άνθρωπο
- χάρτη των περιοχών ειδικής προστασίας (π.χ. ύδατα κολύμβησης, περιοχές προστασίας ενδαιτημάτων ή ειδών)
- χάρτη δικτύων παρακολούθησης
- κατάλογο των περιβαλλοντικών στόχων
- περιλήψη του προγράμματος μέτρων για τη διατήρηση ή τη βελτίωση της κατάστασης των υδάτων
- περιλήψη της διαβούλευσης με το κοινό και την επίδρασή της στο σχέδιο
- κατάλογο των αρμοδίων αρχών και σημείο επαφής για περαιτέρω πληροφόρηση.

Τα δικαιώματα της σύμβασης του Aarhus

Η σύμβαση του Aarhus (*σύμβαση για την πρόσβαση στην πληροφόρηση, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα*) παρέχει ορισμένα δικαιώματα στο κοινό:

- το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες που διαθέτουν οι κυβερνητικές αρχές σχετικά με το περιβάλλον,
- το δικαίωμα συμμετοχής στις αποφάσεις των εν λόγω αρχών που αφορούν
- το περιβάλλον και το δικαίωμα εξέτασης και νόμιμης αμφισβήτησης των αποφάσεων αυτών.

Αυτοί οι τρεις «πυλώνες» της σύμβασης του Aarhus εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2003 με δύο οδηγίες (Οδηγία 2003/4/ΕΚ για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και οδηγία 2003/35/ΕΚ σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον). Και οι δύο οδηγίες περιέχουν διατάξεις για την προσφυγή στη δικαιοσύνη, δηλαδή τον τρίτο πυλώνα.

Συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής

Στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα αναγνωρίζεται ότι η επιτυχία της εξαρτάται από τη στενή συνεργασία με το κοινό και τους ενδιαφερόμενους σε τοπικό επίπεδο και από τη συμμετοχή τους στη λήψη καίριων αποφάσεων (το κείμενο του άρθρου 14 της οδηγίας παρατίθεται σε τετραγωνίδιο της επόμενης σελίδας).

Η συμμετοχή είναι ιδιαίτερα σημαντική για την κατάρτιση σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής (ΣΔΛΑ), τα οποία αποτελούν και το επίκεντρο της εφαρμογής της ΟΠΥ (βλ. τετραγωνίδιο).

Για να εξασφαλισθεί η συμμετοχή του κοινού και των ενδιαφερομένων στην κατάρτιση και επικαιροποίηση σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής, στην οδηγία αναγνωρίζεται ότι είναι αναγκαίο να παρέχεται σωστή πληροφόρηση στο κοινό για τα προγραμματιζόμενα μέτρα πριν από τη λήψη των τελικών αποφάσεων για τα συγκεκριμένα μέτρα. Επιπλέον, πρέπει να παρέχεται πρόσβαση σε όλα τα σχετικά έγγραφα και στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για την κατάρτιση των ΣΔΛΑ. Από την έναρξη εφαρμογής του σχεδίου, οι αρχές πρέπει να ενημερώνουν το κοινό και τους ενδιαφερόμενους για την πρόοδο υλοποίησής του.

Η συμμετοχή στις διαδικασίες αυτές αφορά επίσης όλους τους χρήστες υδάτων, μη κυβερνητικές οργανώσεις, όπως τοπικές και εθνικές ομάδες προστασίας του περιβάλλοντος, και άλλους ενδιαφερόμενους. Πρέπει να προσδιορίζονται και να συμμετέχουν σημαντικές ενώσεις και ομάδες πολιτών, τις οποίες είναι πιθανόν να αφορά το σχέδιο. Σε ορισμένες περιπτώσεις, παραδείγματος χάριν σε μεγάλες περιοχές ή σε περιοχές με ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, οι αρχές μπορούν να διαμορφώνουν μηχανισμούς διαβούλευσης για μεμονωμένες υπολεκάνες.

Για τις διεθνείς περιοχές λεκανών απορροής της Ευρώπης, χρειάζεται διαβούλευση στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη και ορισμένες γειτονικές χώρες.

Το νερό σου, η ζωή σου Κάνε βουτιά στο διάλογο!

WISE
WATER INFORMATION SYSTEM FOR EUROPE

Έως το 2015, τα ύδατα καλής ποιότητας θα αποτελούν προϋπόθεση σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Βεβαιώσου ότι η θάλασσα, τα ποτάμια και οι λίμνες της περιοχής σου είναι καθαρά και υγιή. Ύψωσε τη φωνή σου. Λάβε μέρος. Δήλωσε συμμετοχή στη δημόσια διαβούλευση της περιοχής σου.

Μάθε περισσότερα για τη διαβούλευση σχετικά με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα στη διεύθυνση:

<http://water.europa.eu/participate>

Το άρθρο 14 της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα

1. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών στην υλοποίηση της παρούσας οδηγίας, ιδίως δε στην εκπόνηση, την αναθεώρηση και την ενημέρωση των σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού. Τα κράτη μέλη, για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού, δημοσιεύουν και θέτουν στη διάθεση του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών, για τη διατύπωση παρατηρήσεων:

- (α) χρονοδιάγραμμα και πρόγραμμα εργασιών για την εκπόνηση του σχεδίου, συμπεριλαμβανομένης κατάστασης των ληπτέων μέτρων διαβουλεύσεων, τουλάχιστον τρία έτη πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο·
- (β) ενδιάμεση επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων που εντοπίστηκαν στη λεκάνη απορροής ποταμού, τουλάχιστον δύο έτη πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο·
- (γ) αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού, τουλάχιστον ένα έτος πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο.

Κατόπιν σχετικής αίτησης, παρέχεται πρόσβαση σε βοηθητικά έγγραφα και πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση του προσχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού.

2. Τα κράτη μέλη παρέχουν προθεσμία τουλάχιστον έξι μηνών για την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων σχετικά με τα εν λόγω έγγραφα, προκειμένου να υπάρξει δυνατότητα ενεργού συμμετοχής και διαβουλεύσεων.

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 εφαρμόζονται εξίσου στα ενημερωμένα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού.

Βασικά στάδια στην κατάρτιση σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής

Από τα πρώτα στάδια της διαδικασίας κατάρτισης σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής, οι κυβερνητικές αρχές χρειάζεται να διαμορφώνουν κατάλληλους μηχανισμούς διαβούλευσης σε επίπεδο περιοχής της λεκάνης απορροής. Στο ερευνητικό έργο της ΕΕ HarmoniCOP εξετάζονται διάφορες μέθοδοι και βέλτιστες πρακτικές διαβούλευσης (βλ. τετραγωνίδιο δεξιά).

Ένα από τα πρώτα στάδια στην κατάρτιση των σχεδίων διαχείρισης είναι η ανάλυση των χαρακτηριστικών των περιοχών των λεκανών απορροής – όπως εξέταση του αντικτύπου της ανθρώπινης δραστηριότητας σε επιφανειακά και υπόγεια ύδατα. Με τη συμμετοχή ενδιαφερομένων έχουν εκπονηθεί κατευθύνσεις και άλλες πληροφορίες (βλ. τετραγωνίδιο κατωτέρω).

Για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής, τα κράτη μέλη πρέπει να καταρτίζουν *χρονοδιαγράμματα* για την κατάρτιση σχεδίων διαχείρισης, πρόταση προγράμματος εργασιών και τον προγραμματισμό συμμετοχής κοινού και ενδιαφερομένων. Ο πρώτος κύκλος της διαβούλευσης αυτής έπρεπε να αρχίσει το αργότερο έως τον Δεκέμβριο του 2006.

Συνεργασία με τις οργανώσεις ενδιαφερομένων σε επίπεδο ΕΕ

Η ΟΠΥ είναι μια σύνθετη και φιλόδοξη οδός. Είναι ουσιαστικό να έχουν κοινή προσέγγιση όλες οι αρμόδιες αρχές και οργανώσεις του κοινού που εργάζονται για την εφαρμογή της. Το 2001 αποφασίστηκε κοινή στρατηγική εφαρμογή. Στο πλαίσιο της στρατηγικής αυτής, το έργο της ευρωπαϊκής ομάδας στρατηγικού συντονισμού είναι καίριας σημασίας στην επίβλεψη ορισμένων ομάδων εργασίας και δραστηριοτήτων. Η ομάδα σχηματίστηκε από εκπροσώπους και των 27 κρατών μελών της ΕΕ, της ΕΖΕΣ και των υποψήφιων χωρών, ΜΚΟ και άλλους ενδιαφερόμενους. Συντάχθηκαν και συμφωνήθηκαν διάφορα έγγραφα με κατευθύνσεις, μεταξύ των οποίων ένα για τη *συμμετοχή του κοινού σε σύνδεση με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα*.

Η διαβούλευση με το κοινό μπορεί να συμβάλει σημαντικά στον εντοπισμό των κύριων δραστηριοτήτων που επηρεάζουν επιφανειακά και υπόγεια ύδατα. Επίσης, η συζήτηση με το κοινό μπορεί να εντείνει την ευαισθητοποίηση σε καίρια προβλήματα από τα οποία υποφέρει το υδάτινο περιβάλλον και στους τρόπους αντιμετώπισής τους. Μετά τον καθορισμό των χαρακτηριστικών, η ανάλυση των *σημαντικών θεμάτων διαχείρισης των υδάτων* και τα μέτρα που θα χρειασθούν για την αντιμετώπισή τους θα είναι οι κύριες δομικές ενότητες του προσχεδίου διαχείρισης. Για τα θέματα αυτά έπρεπε να αρχίσει το αργότερο έως τον Δεκέμβριο του 2007 διαβούλευση διάρκειας έξι μηνών.

Βελτίωση της συμμετοχής: το έργο HarmoniCOP

Προκειμένου να βελτιωθεί η συμμετοχή του κοινού στον σχεδιασμό διαχείρισης λεκανών απορροής, με βάση το έργο της ΕΕ με την ονομασία HarmoniCOP (Harmonising Collaborative Planning (εναρμονισμένος και συλλογικός σχεδιασμός)) εξετάζονται οι μέθοδοι συμμετοχής που ακολουθούνται ανά την Ευρώπη. Εταίροι από 15 κράτη μέλη μαζί με εμπειρογνώμονες ΜΚΟ, τοπικές κυβερνήσεις, πολιτικούς ιθύνοντες, εκπροσώπους του κλάδου των υδάτων και της αγροτικής ανάπτυξης έλαβαν μέρος στο HarmoniCOP. Κατά τη διάρκεια του έργου συντάχθηκε φυλλάδιο με παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών που διαπιστώθηκαν. Το φυλλάδιο αυτό, *Learning together to manage together - Improving participation in water management (Μαθαίνουμε μαζί να διαχειριζόμαστε μαζί – βελτίωση της συμμετοχής του κοινού στη διαχείριση των υδάτων)*, διατίθεται στην ιστοσελίδα του έργου: <http://www.harmonicop.uos.de/handbook.php>. το κύριο θέμα του είναι η διαμόρφωση ισχυρού πλαισίου για τη συμμετοχή του κοινού

Τέλος, τα *προσχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών* πρέπει να τεθούν στη συνέχεια επί έξι μήνες σε διαβούλευση με το κοινό, το αργότερο τον Δεκέμβριο του 2008. τα κράτη μέλη υιοθέτησαν διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά τη διαβούλευση, ορισμένα μάλιστα άρχισαν νωρίς όπως η Γαλλία, όπου η διαβούλευση για τα σχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών πραγματοποιήθηκε το 2008 (βλ. τετραγωνίδιο). Περισσότερες πληροφορίες για τις πραγματοποιούμενες διαβουλεύσεις διατίθενται στην διεύθυνση: <http://water.europa.eu/participate>.

Οι παρατηρήσεις και οι πληροφορίες του κοινού και των ενδιαφερομένων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην κατάρτιση των τελικών σχεδίων διαχείρισης που πρόκειται να δημοσιευθούν. Τα πρώτα σχέδια αναμένονται από όλα τα κράτη μέλη τον Δεκέμβριο του 2009 και θα αναθεωρούνται ανά εξαετία. Για κάθε αναθεώρηση απαιτείται νέα διαβούλευση. Στις διαβουλεύσεις αυτές, οι κυβερνητικές αρχές πρέπει να παρέχουν στο κοινό και τους ενδιαφερόμενους πληροφορίες για τα αποτελέσματα των εκτελούμενων σχεδίων, ώστε να λάβουν μέρος στις συζητήσεις σχετικά με τα διδάγματα από την υλοποίηση των σχεδίων.

Η διαβούλευση με το κοινό στη Γαλλία

Στη Γαλλία, η κυβέρνηση οργάνωσε το 2008 διαβούλευση σε εθνικό επίπεδο για τα σχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών, αντικείμενο της οποίας ήταν οι δραστηριότητες σε κάθε περιοχή λεκάνης απορροής. Στη λεκάνη της Loire-Bretagne, παραδείγματος χάριν, η διαβούλευση περιλάμβανε ανοικτές συζητήσεις, εκθέσεις, κέντρα πληροφόρησης και δραστηριότητες όπως οργανωμένες περιηγήσεις και θεατρικές παραγωγές. (βλ. <http://www.prenons-soin-de-leau.fr>)

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα και για τα ύδατα της Ευρώπης, βλ. την ιστοσελίδα Σύστημα πληροφοριών για τα ύδατα στην Ευρώπη (WISE) <http://water.europa.eu>. Οι ιστοσελίδες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι οποίες συνδέονται με το WISE, παρέχουν περισσότερες πληροφορίες για την οδηγία και την εφαρμογή της: http://ec.europa.eu/environment/water/index_en.htm.